

нішим було б припущення про чималий зиск від продажу таких широковживаних у практиці видань, як Литовський статут (і взагалі юридичної літератури). На це вказує й кількість, й частота самих видань.

Ці факти не були відомі В. Месяцу (хоч про Статут, друкований під 1623 р., Побуг-Гурський писав ще 1881 р.²⁹), й він сумлінно, але безрезультатно шукає видання з титулом 1623 р.³⁰ А не знайшовши його, зупиняється на виданні 1614 р. з кількох міркувань: 1) це видання є найближчим й найточнішим перекладом кириличного тексту Литовського статуту; 2) на відміну від решти пізніших воно не містить посилань на польські конституції (які, на думку В. Месяца, Комісія обов'язково переклала б, якби вживала ці пізніші видання); 3) вибір Комісії вмотивований наявністю у виданні 1614 р. привілею Сигізмунда III на друкування, що надавало йому офіційного характеру; і, нарешті, 4) видання 1614 р. – єдине з польськомовних, що не має у своєму складі Трибуналу. І якби Комісія переклала будь-яке інше, тоді й Трибунал був би датований відповідно, а не 1623 р., коли, за переконанням автора, видання Статуту не було; а тому, стверджує він, Комісія мала у своєму розпорядженні Статут та Трибунал, відповідно, 1614 та 1623 рр. видання, які й переклала³¹. На жаль, ці тези в

більшості помилкові. По-перше, основні тексти видань 1614 та 1619 рр. ідентичні (і цей факт визнає сам В. Месяц кількома сторінкам раніше³²); по-друге, з цілком зрозумілих політичних міркувань Комісія за будь-яких обставин не могла вмістити посилань на сеймові конституції Речі Посполитої. По-третє, привілей Сигізмунда III вміщено й у виданні 1619 р. І, нарешті, наявність видання Статуту від 1623 р. (повторене видання 1619 р.) знімає суперечності щодо дати Трибуналу (очевидно, Леон Мамонич мав легальні підстави для видання Трибуналу). Той факт, що переклад було здійснено з єдиної книги, яка містила і текст Статуту, і текст Трибуналу, опосередковано засвідчує й сама Комісія у поясненні скорочень цитованих нею джерел: «В Ст. или в Стат. в Трыб. – значит в Статуте в Трыбунале, который в оном Статуте после реестру алфавитного, на конце Статута имеется»³³ (курсив наш. – К. В.). В іншому разі граматичний імператив був би інакшим.

Отже, наведені вище факти дозволяють впевнено говорити, що під час роботи над Кодексом 1743 р. Комісією було перекладено й вжито видання Третього Литовського статуту, здійснене Леоном Мамоничем 1623 р. у Вільні. Це відкриває шлях до текстологічних порівнянь, необхідних у контексті розмови про рецепцію нормативного матеріалу та кодифікаційний характер роботи Комісії.

²⁹ Див. прим. 27.

³⁰ *Месяц В.* Указ. соч. – С. 147–148.

³¹ Там же. – С. 148–149.

³² Там же. – С. 146.

³³ Права, за якими судиться... – С. 37.

Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського

Тут мертві намагаються допомогти живим
Збагнуть колізії життя й перипетії.
Нехай усі дороги ведуть у Рим,
Тут вивірю я свої найсміливіші дії.
Вперте сходження по спіралі
До неосяжних вершин Знання...
Це чимось схоже на уповільнене авторалі,
Коли в зворотний бік летить Земля.
Здається Істина відкрилася тобі,
На мить розгледів ти її обличчя...
Та раптом мла сховає всі шляхи прями
І темрява непізнаності з викликом загляне в вічі.

Тут гостро відчуваєш велич Духу
І власну безпорадність перед нею.
Свою недосконалість, бідність мови й руху
І неспроможність прапор Знань підняти на рею.
Тут все: і відгомін віків,
І перехрестя несподіваних думок.
Й перлини розуму, що плин років
Не знищив, хоча загнав в глухий куток.
Тут мертві намагаються допомогти живим,
Збагнути неповторність і красу буття.
Побачить світ водночас і величним, і простим,
І досягнуть у сьогоденні з вічністю злиття.

Лана Світ